

Аралова Е. О.

А79 Літературне читання. 2-й клас. II семестр (за підручником О. Я. Савченко) / Е. О. Аралова — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 238, [2] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект»)

ISBN 978-617-00-3091-7.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентнісно орієнтованих уроків літературного читання у 2-му класі (II семестр), складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.), Орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4-х класів (Наказ МОН від 19.08.2016 № 1009) за підручником О. Я. Савченко (К. : Видавничий дім «Освіта», 2012).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів предметної, зокрема *читацької компетентності* (формування в учнів повноцінних навичок читання як базової у системі початкового навчання та слухання; ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів; формування у дітей соціальних, морально-етичних, естетичних цінностей через зміст і художні образи літературних творів; формування у школярів умінь сприймати, розуміти, аналізувати й інтерпретувати літературні тексти різних видів з використанням літературознавчих понять, визначених програмою; розвиток мовлення учнів; формування вмінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого); розвиток творчої літературної діяльності школярів; формування у школярів прийомів самостійної роботи з різними типами і видами дитячих книжок, довідковим матеріалом, умінь шукати, добувати інформацію для розв'язання навчально-пізнавальних завдань; виховання потреби в систематичному читанні як засобі пізнання світу, самопізнання, загальнокультурного розвитку, естетичного задоволення) та *ключових компетентностей* (уміння вчитися; загальнокультурної; комунікативної; інформаційної; соціальної; здоров'язберезувальної; природознавчої).

Задля зручності використання всі розробки розміщено на окремих аркушах. Поля для записів дають змогу творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.091.3

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	5
Зимонько-снігурочко, наша білогрудочко	7
Урок 49. Такий древній і такий прекрасний. Наталя Забіла «Древній Київ»	7
Урок 50. Зимонько-снігурочко, наша білогрудочко... Олександр Копиленко «Зима йде»	11
Урок 51. Засніжено, занесено зимою все навкруг... Вадим Скомаровський «Казкові шати»	15
Урок 52. Веселі вірші Оксани Сенатович. «Веселий сніг», «Веселий сміх»	19
Урок 53. Зима в поезії Ліни Костенко. «Синички на снігу», «Баба Віхола»	24
Урок 54. Загадковий світ природи, зима у поезії Олександра Олеся для дітей. «Ялинка», «Біга зайчик-скакунець»	29
Урок 55. Ознайомлення із життям і творчістю Леоніда Глібова. «Зимня пісенька»	33
Урок 57. Зима іде — свята веде. Андрій М'ястківський «На щастя, на здоров'я, на Новий рік!»	36
Урок 58. «Колядин, колядин, а я в батька один» (з народного). «Щедрівочка щедрувала» (з народного)	39
Урок 59. Пейзажна лірика Любові Забашти. Любов Забашта «Біле свято зими»	44
Урок 60. Ніжність і турботливість у змалюванні краси природи рідного краю. Любов Забашта «Берізонька»	48
Урок 61. Образ зими в поезії Мар'яни Савки. Мар'яна Савка «Біла пані», «Ведмежа зима»	52
Урок 62. Вірші Григорія Фальковича. Григорій Фалькович «Ми сьогодні — снігопади...», «Зимові канікули»	56
Тарас Григорович Шевченко — великий народний поет і художник	60
Урок 63. Тарас Григорович Шевченко — великий народний поет і художник. Т. Г. Шевченко «Світає...»	60
Урок 65. Світлий настрій у ліричних творах про природу Тараса Шевченка. «Встала й весна...», «Вранці»	64
Урок 66. Ніжність і сум у пейзажній ліриці Тараса Шевченка. Т. Г. Шевченко «Зоре моя вечірняя...»	68
Твори українських письменників. Вірші цікаві і різні	71
Урок 68. Поетичні картини природи у віршах Лесі Українки. «Красо України, Подолля!»	71
Урок 69. Художній образ снігопаду в поезії Ліни Костенко «Пряля»	76
Урок 70. Ознайомлення з творчістю Марійки Підгірянки. Марійка Підгірянка «Розмова про сонце»	80
Урок 71. З іскоркою гумору про твоїх ровесників у вірші Платона Воронька «Картина»	84
Урок 73. Платон Воронько — автор віршів для дітей. Платон Воронько «Казка про рукавичку»	87
Урок 74. Вірш поета, якого називали доброоким. Іван Світличний «Безконечник»	91
Урок 75. Вірші-загадки Леоніда Глібова. «Котилася тарілочка»	95
Урок 76. Вірші Наталки Поклад. Наталка Поклад «Сонячний зайчик», «Небилиця»	100
Урок 77. Котики вербові гриють лапенята... Анатолій Камінчук «Котики вербові», «Береза розвивається»	104
Урок 78. Сучасні поети — дітям. Любов Відута «Утікачка ковбаса». Оксана Кратюк «Чемна ворона», «Киця й котик». Сергій Пантюк «Білий гриб боровик»	108
Урок 79. Сучасні поети — дітям. Оксана Луцкевська «Пелікан», «Про кита», «Черепашенята»	112
Казковий дивосвіт	117
Урок 81. Літературні казки. Іван Франко «Лисичка і Журавель»	117
Урок 82. Літературні казки у віршах. Марійка Підгірянка «Безконечні казочки»	122
Урок 83. Літературні казки у віршах. Ліна Костенко «Бузиновий цар»	125
Урок 84. Я дуже люблю казки, тому що в них уся правда. Ніна Найдич «Василь Тимофійович мандрує» (уривок)	129
Урок 85. Казки Галини Малик. «Чому папуга не навчився говорити», «Чому равлик ховається»	133

Урок 86. Книжки повинні «працювати», а не стояти на полиці. Марина Павленко «Півтора бажання» . . .	138
Урок 87. Письменники-фантасти Марина та Сергій Дяченки. «Про Стаску та Чудовиська» (бувальщина)	142
Урок 89. Справжній чарівник казки Олександр Дерманський. «Про двох бездомних джинів та один нічийний глек»	146
Урок 90. Казковий світ Лариси Ніцой. «Страшне страховисько» (уривок)	150
Урок 91. Казкові подорожі Лесі Ворониної. «Слон Ґудзик і вогняна квітка» (скорочено)	154
Урок 92. Прогулянка до парку з Катериною Міхаліциною. «Хто росте у парку» (скорочено)	159
Оповідання про важливе	164
Урок 94. Радість розуміння. Василь Сухомлинський «У привокзальному садку»	164
Урок 95. Від радості — до смутку. Василь Сухомлинський «Про що думала Марійка»	168
Урок 97. Краса доброго вчинку. Василь Сухомлинський «Горбатенька дівчинка»	172
Урок 98. Добрий вчинок. Всеволод Нестайко «Руденький»	176
Урок 99. Будь допитливим. Анатолій Григоруk «Як “видіти” хмару»	181
Уроки 100–101. Розумний і вірний друг людини. Про суворий арктичний край розповідає письменник- мандрівник Микола Трублаїні. Микола Трублаїні «Тико і Волохан», «Хвиля-напасниця». Опис	185
Урок 102. Який він, твій ровесник? Володимир Сенцовський «Бабусин онучок». Портрет у художньому творі	191
Урок 103. Де багато пташок, там нема комашок. Юрій Старостенко «Смілива зозулька»	195
Ой весна, весна, днем красна...	199
Урок 106. Вступ до розділу. Веснянки. Українська народна пісня «Ой весна, весна...»	199
Урок 107. Весняні зміни в природі. Олександр Копиленко «Весна у лісі»	203
Урок 108. Весняні історії в поезії Ліни Костенко. «Берізки по коліна у воді», «Перекинута шпаківня»	206
Урок 109. Розуміння без слів. Ганна Чубач «Я беру своє відерце»	210
Урок 110. Травень блукає по травах шовкових... Олександр Копиленко «Найвеселіший місяць»	214
Урок 111. Пташка радіє весні, а дитя — матері. Анатолій Костецький «Все починається з мами»	218
Урок 113. Поетичні картини природи. Леся Українка «На зеленому горбочку»	222
Я хочу сказати своє слово!	225
Урок 114. Дива навколо себе. Тамара Коломієць «Задзвонив синенький дзвоник»	225
Урок 115. Добираємо рими. Галина Малик «Що для чого треба?»	229
Урок 116. Коли відоме стає незвичайним. Василь Сухомлинський «Синій світ»	233
Урок 117. Коли з мамою можна поділитися вигадками. Характер персонажа. Віра Артамонова «Ясенюк»	236
Література та Інтернет-ресурси	239

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Усього годин за програмою — 119, з них:
 уроків позакласного читання — 17 год;
 тематичні контрольні роботи — 8 год;
 вивчення навчального матеріалу — 94 год.

№ з/п	Тема уроку	Дата
Зимонько-снігурочко, наша білогрудочко		
49	Такий древній і такий прекрасний. Наталя Забіла «Древній Київ»	
50	Зимонько-снігурочко, наша білогрудочко... Олександр Копиленко «Зима йде»	
51	Засніжено, занесено зимою все навкруг... Вадим Скомаровський «Казкові шати»	
52	Веселі вірші Оксани Сенатович. «Веселий сніг», «Веселий сміх»	
53	Зима в поезії Ліни Костенко. «Синички на снігу», «Баба Віхола»	
54	Загадковий світ природи, зима у поезії Олександра Олеся для дітей. «Ялинка», «Біга зайчик-скакунець»	
55	Ознайомлення із життям і творчістю Леоніда Глібова. «Зимня пісенька»	
56	Урок позакласного читання № 9	
57	Зима іде — свята веде. Андрій М'ястківський «На щастя, на здоров'я, на Новий рік!»	
58	«Колядин, колядин, а я в батька один» (з народного). «Щедрівочка щедрувала» (з народного)	
59	Пейзажна лірика Любові Забашти. Любов Забашта «Біле свято зими»	
60	Ніжність і турботливість у змалюванні краси природи рідного краю. Любов Забашта «Берізонька»	
61	Образ зими в поезії Мар'яни Савки. Мар'яна Савка «Біла пані», «Ведмежа зима»	
62	Вірші Григорія Фальковича. Григорій Фалькович «Ми сьогодні — снігопади...», «Зимові канікули»	
Тарас Григорович Шевченко — великий народний поет і художник		
63	Тарас Григорович Шевченко — великий народний поет і художник. Т. Г. Шевченко «Світає...»	
64	Урок позакласного читання № 10	
65	Світлий настрій у ліричних творах про природу Тараса Шевченка. «Встала й весна...», «Вранці»	
66	Ніжність і сум у пейзажній ліриці Тараса Шевченка. Т. Г. Шевченко «Зоре моя вечірняя...»	
67	Контрольна робота № 5. Аудіювання (письмово). Підсумок за темами «Добрідень тобі, Україно моя!», «Зимонько-снігурочко, наша білогрудочко», «Тарас Григорович Шевченко — великий народний поет і художник»	
Твори українських письменників. Вірші цікаві і різні		
68	Поетичні картини природи у віршах Лесі Українки. «Красо України, Подолля!»	
69	Художній образ снігопаду в поезії Ліни Костенко «Пряля»	
70	Ознайомлення з творчістю Марійки Підгірянки. Марійка Підгірянка «Розмова про сонце»	
71	З іскоркою гумору про твоїх ровесників у вірші Платона Воронька «Картина»	
72	Урок позакласного читання № 11	
73	Платон Воронько — автор віршів для дітей. Платон Воронько «Казка про рукавичку»	
74	Вірш поета, якого називали доброоком. Іван Світличний «Безконечник»	
75	Вірші-загадки Леоніда Глібова. «Котилася тарілочка»	
76	Вірші Наталки Поклад. Наталка Поклад «Сонячний зайчик», «Небилиця»	
77	Котики вербові гріють лапенята... Анатолій Камінчук «Котики вербові», «Береза розвивається»	
78	Сучасні поети — дітям. Любов Відута «Утікачка ковбаса». Оксана Кратюк «Чемна ворона», «Жиця й котик». Сергій Пантюк «Білий гриб боровик»	
79	Сучасні поети — дітям. Оксана Луцкевська «Пелікан», «Про кита», «Черепашенята»	
Казковий дивосвіт		
80	Урок позакласного читання № 12	
81	Літературні казки. Іван Франко «Лисичка і Журавель»	
82	Літературні казки у віршах. Марійка Підгірянка «Безконечні казочки»	
83	Літературні казки у віршах. Ліна Костенко «Бузиновий цар»	

№ з/п	Тема уроку	Дата
84	Я дуже люблю казки, тому що в них уся правда. Ніна Найдич «Василь Тимофійович мандрує» (уривок)	
85	Казки Галини Малик. «Чому папуга не навчився говорити», «Чому равлик ховається»	
86	Книжки повинні «працювати», а не стояти на полиці. Марина Павленко «Півтора бажання»	
87	Письменники-фантасти Марина та Сергій Дяченки. «Про Стаску та Чудовиська» (бувальщина)	
88	Урок позакласного читання № 13	
89	Справжній чарівник казки Олександр Дерманський. «Про двох бездомних джинів та один нічийний глек»	
90	Казковий світ Лариси Ніцой. «Страшне страховисько» (уривок)	
91	Казкові подорожі Лесі Ворониної. «Слон Гудзик і вогняна квітка» (скорочено)	
92	Прогулянка до парку з Катериною Міхаліциною. «Хто росте у парку» (скорочено)	
93	Контрольна робота № 6. Аудіювання (письмово). Підсумковий урок за темами «Віші цікаві і різні», «Казковий дивосвіт»	
Оповідання про важливе		
94	Радість розуміння. Василь Сухомлинський «У привокзальному садку»	
95	Від радості — до смутку. Василь Сухомлинський «Про що думала Марійка»	
96	Урок позакласного читання № 14	
97	Краса доброго вчинку. Василь Сухомлинський «Горбатенька дівчинка»	
98	Добрий вчинок. Всеволод Нестайко «Руденький»	
99	Будь допитливим. Анатолій Григорук «Як “видіти” хмару»	
100–101	Розумний і вірний друг людини. Про суворий арктичний край розповідає письменник-мандрівник Микола Трублаїні. «Тико і Волохан», «Хвиля-напасниця». Опис	
102	Який він, твій ровесник? Володимир Сенцовський «Бабусин онучок». Портрет у художньому творі	
103	Де багато пташок, там нема комашок. Юрій Старостенко «Смілива зозулька»	
104	Урок позакласного читання № 15	
105	Контрольна робота № 7. Робота з літературним твором (письмово). Підсумковий урок за темою «Оповідання про важливе»	
Ой весна, весна, днем красна...		
106	Вступ до розділу. Веснянки. Українська народна пісня «Ой весна, весна...».	
107	Весняні зміни в природі. Олександр Копиленко «Весна у лісі»	
108	Весняні історії в поезії Ліни Костенко. «Берізки по коліна у воді», «Перекинута шпаківня»	
109	Розуміння без слів. Ганна Чубач «Я беру своє відерце»	
110	Травень блукає по травах шовкових... Олександр Копиленко «Найвеселіший місяць»	
111	Пташка радіє весні, а дитя — матері. Анатолій Костецький «Все починається з мами»	
112	Урок позакласного читання № 16	
113	Поетичні картини природи. Леся Українка «На зеленому горбочку»	
Я хочу сказати своє слово!		
114	Дива навколо себе. Тамара Коломієць «Задзвонив синенький дзвоник»	
115	Добираємо рими. Галина Малик «Що для чого треба?»	
116	Коли відоме стає незвичайним. Василь Сухомлинський «Синій світ»	
117	Коли з мамою можна поділитися вигадками. Характер персонажа. Віра Артамонова «Ясенок»	
118	Контрольна робота № 8. Навичка читання вголос (усно). Підсумковий урок за темами «Ой весна, весна, днем красна...», «Я хочу сказати своє слово!»	
119	Підсумковий урок за рік	

Примітка. Перелік авторів, визначених у колі читання оновленої навчальної програми, має *рекомандований характер* і може бути змінений учителем. Програма також не містить чіткого розподілу годин на вивчення кожного розділу, тому подане календарно-тематичне планування є *орієнтовним*. Розробки уроків позакласного читання та матеріали до уроків корекції й оцінювання знань розміщено в окремих посібниках Видавничої групи «Основа».

ЗИМОНЬКО-СНІГУРОЧКО, НАША БІЛОГРУДОЧКО

Дата _____

Клас _____

УРОК 49. ТАКИЙ ДРЕВНІЙ І ТАКИЙ ПРЕКРАСНИЙ. НАТАЛЯ ЗАБІЛА «ДРЕВНІЙ КИЇВ»

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів з історією виникнення міста Києва; розширити знання дітей про столицю України; формувати вміння свідомо, виразно та інтонаційно правильно читати тексти, аналізувати їх; розвивати мислення, пам'ять, увагу, зв'язне мовлення учнів; збагачувати лексичний запас учнів; виховувати любов до Батьківщини, її історії, гордість за неї;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися: формувати здатність сприймати мету, яку ставить учитель, відповідно до неї планувати і виконувати необхідні дії, контролювати й оцінювати свої результати;
  - комунікативної: удосконалювати володіння позитивними навичками спілкування, уміння налагоджувати взаємодію під час роботи в парі, групі, будуючи відповідним чином свої висловлювання;
  - інформаційної: розвивати вміння здобувати з підручника необхідну інформацію;
  - соціальної: формувати здатність працювати в групі, в парі, з усіма в колективі;
  - загальнокультурної: сприяти дотриманню норм мовленнєвої культури, правил поведінки на уроці.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво, музичне мистецтво, українська мова, природознавство.

Обладнання: портрет Н. Забіли; виставка книг Н. Забіли; фотографії з краєвидами Києва; книга «Повість врем'яних літ» (Х. : «Фоліо», 2005) або малюнки із зображенням Нестора-літописця; аудіозапис пісні «Києве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка).

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

Щоб урок пройшов немарно,
Треба сісти рівно й гарно.
І довкола озирнутись,
І сусіду посміхнутись.
А щоб знання здобути,
Треба уважним бути.

2. Артикуляційні вправи

1) Вправа «Звуконаслідування».

— Пригадайте і відновіть різні звуки природи із життя:

- бджола дзижчить;
- море шумить;
- кішка муркоче;
- собака гарчить;
- сова угукає.

2) Робота над чистомовкою.

Ма-ма-ма, ма-ма-ма —
Ой, весела вже зима!
Ло-ло-ло, ло-ло-ло —
Купи снігу намело.

Мі-мі-мі, мі-мі-мі —
Дуже раді ми зимі.
Лі-лі-лі, лі-лі-лі —
Ми ще діточки малі.
Мо-мо-мо, мо-мо-мо —
Птахам корму ми дамо.
Му-му-му, му-му-му —
А морквиночку кому?
Ям-ям-ям, ям-ям-ям —
Цим білесеньким зайцям.

3) Гра «Доповни речення».

— Прочитайте речення. Доповніть його, додаючи по одному слову.

Ми співаємо...

(Наприклад:

Ми співаємо пісні.

Ми співаємо веселі пісні.

Ми співаємо веселі пісні про школу.

Ми співаємо веселі пісні про нашу школу.

На уроках ми співаємо веселі пісні про нашу школу.

На уроках музики ми співаємо веселі пісні про нашу школу...)

3. Перевірка домашнього завдання

Конкурс на виразне читання вірша А. Костецького «Батьківщина» напам'ять.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Етап дотекстової діяльності та підготовки учнів до сприймання змісту тексту

1) Актуалізація опорних фонових знань. Робота з краєвидами Києва.

— Розгляньте фотографії з краєвидами міста, уважно послухайте вірш відомої дитячої поетеси Наталі Забіли. Про яке місто ідеться?

(Київ) ... місто історичне,
Йому вже багато літ.
А воно красиве, вічне.
Навесні каштанів цвіт.
З нього почалась держава
У прадавні ще часи...
В ньому міць наша і слава,
В ньому предків голоси.

— Про яке місто розповідає Наталя Забіла?

— Що ви вже знаєте про Київ? Що чули про його заснування?

— Так, Київ справді дуже стародавнє місто зі славною історією. Воно було засновано 482 року, понад півтори тисячі років тому.

2) Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні ми говоритимемо про історію виникнення Києва. Ознайомить нас із нею Наталя Львівна Забіла, яка створила дуже багато чудових творів для дітей. Ви бачите перед дошкою виставку книжок, написаних Н. Л. Забілою. Це просто розмаїття жанрів: оповідання, казки, казки у віршах, забавлянки... Навіть неможливо все назвати. Ми вже знайомі з її лічилкою «Покотило, покотило». Познайомимося і з самою поетесою.

3) Біографічні відомості.

— Народилася у Петербурзі у дворянській родині, яка дотримувала мистецьких традицій. Серед її предків є і поет (Віктор Забіла, автор відомого романсу «Гуде вітер вельми в полі»), і скульптор (дід — Пармен Забелло).

Батьки Наталі вчилися в художньому училищі. У родині панувало захоплення художнім словом, музикою, живописом. Маленька Наталя дуже любила читати і вже в дитинстві намагалася писати вірші.

1917 року Наталя Забіла з матір'ю переїхали в Україну й оселилися в невеличкому селищі Люботин (*нині Харківська область*). Щоб якось вижити, Наталя закінчує прискорений курс гімназії, починає працювати. Тоді ж Наталя починає писати твори для дітей, що й робила все своє життя. Український поет Валентин Бичко назвав її вірші «материнською піснею».

2. Підготовки учнів до сприймання змісту тексту

Слово вчителя

— Найдавнішою спробою пояснити походження Києва є літопис «Повість врем'яних літ» монаха Києво-Печерського монастиря Нестора Літописця. (*Демонстрування книжки чи малюнка.*) Цей літопис уперше переказує легенду про виникнення міста Києва.

Легенда — це народне оповідання про якісь події чи життя людей з елементами казковості, фантастики.

Переписала для дітей цю легенду поетеса і письменниця Наталя Забіла, назвавши її «Древній Київ».

3. Етап первинного сприймання змісту тексту учнями

Читання вчителем оповідання Наталі Забіли «Древній Київ» (с. 67–68).

4. Етап перевірки первинного сприймання змісту твору

1) Перевірка емоційного сприймання змісту.

— Чи сподобалася вам легенда про походження Києва?

— Що здивувало? вразило?

— Що зацікавило?

2) Словникова робота.

а) Пояснення значення слів учителем або учнями.

Князь — голова роду, племені або союзу племен, що зазвичай очолював військом, а пізніше — вождь війська та правитель князівства.

Князював — управляв князівством.

Бори (бір) — сосновий ліс; також мішаний ліс з переважанням сосни.

б) Читання слів «луною» за учнем, який гарно читає.

поляни	Кий	Київ
дрімучі	Щек	Щекавиця
працьовиті	Хорив	Хоревиця
поселився	Либідь	Дніпро

— Чому слова другого і третього стовпчиків написані з великої букви?

— Прочитайте слова, що вказують на ознаку предмета.

— Прочитайте слово, що вказує на дію предмета.

— Прочитайте слова, що є назвами річок.

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Час вставати:
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька раз понахилялись.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у вільний час.
Будем бігати, стрибати,
Щоб нам зайчика впіймати.

Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутись нам до справ.

5. Етап поглибленого смислового й структурного аналізу тексту

1) Вправа «Бджілки» (напівголосне читання тексту учнями).

2) Поглиблене усвідомлення фактичної інформації.

а) Бесіда за змістом прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Про кого розповідає ця легенда?

— Як називали давній народ, який оселився над Дніпром?

— Прочитайте, як жили поляни.

— Як звали трьох братів і сестру?

— Де поселилися троє братів? Дайте відповідь словами тексту.

— Що збудували брати?

— На чю честь назвали збудоване місто?

— Що росло навколо міста?

— Доведіть, що Кий був славним, мужнім князем.

— Як називається річка, що впадає в Дніпро? Чому в неї така назва?

— Чи схожа ця розповідь на казку? Чим?

— Важко сказати, де закінчується легенда і починається дійсність. Але до наших днів збереглися назви і гір, і річки. Засновникам Києва в центрі міста споруджено пам'ятник.

б) Робота за ілюстраціями (с. 68).

— Розгляньте пам'ятник на фотоілюстрації. Якими зображено засновників Києва?

в) Робота в парах. Читання вголос у спосіб «Вовк — заєць».

г) Робота в групах.

Підготувати запитання за текстом для інших груп.

1-ша група. Питання, що починались би словом *Що..?* (*Хто..?*).

2-га група. Питання, що починались би словом *Де..?*

3-тя група. Питання, що починались би словом *Чому..?*

4-та група. Питання, що починались би словом *Коли..?*

5-та група. Питання, що починались би словом *Як..?*

д) Виразне читання тексту учнями.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Етап рефлексивного аналізу змісту прочитаного

1) Інтерактивний прийом «Незакінчене речення».

• Мене вразило...

• Мені запам'яталося...

• Мені сподобалося (*не сподобалося*)...

• У мене виникло бажання...

— Я сподіваюсь, що урок не минув дарма і та інформація, що ви сьогодні отримали, буде для вас корисною. Любіть і вивчайте історію нашої країни, нашої столиці. Це чудове і прекрасне місто, одне з найкращих у світі.

2) Слухання аудіозапису пісні «Києве мій».

2. Інструктаж щодо виконання домашнього завдання

Переказувати оповідання «Древній Київ» (с. 67–68).

Знайти у книгах, журналах відомості про сучасний Київ. Підготуватися про це розповісти у класі.

УРОК 50. ЗИМОНЬКО-СНІГУРОЧКО, НАША БІЛОГРУДОЧКО... ОЛЕКСАНДР КОПИЛЕНКО «ЗИМА ЙДЕ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати в учнів уявлення про характерні ознаки зими; ознайомити їх із твором Олександра Копиленка; навчати помічати красу і неповторність природи, сприймати змальовані словами образи природи рідної землі, виділяти в тексті наукову інформацію; формувати вміння висловлювати власні думки, знаходити в тексті аргументи; розвивати зв'язне мовлення школярів, критичне мислення, спостережливість, естетичний смак; розширювати їхній світогляд; виховувати естетичні почуття, любов до природи рідного краю, до Батьківщини;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися:* формувати здатність сприймати мету, яку ставить учитель, відповідно до неї планувати, моделювати, прогнозувати і виконувати необхідні дії, контролювати й оцінювати свої результати, висловлювати рефлексивні та оцінні судження;
  - комунікативної:* удосконалювати володіння позитивними навичками спілкування, уміння налагоджувати взаємодію під час роботи в парі, групі, будуючи відповідним чином свої висловлювання;
  - інформаційної:* розвивати вміння здобувати з підручника необхідну інформацію;
  - соціальної:* удосконалювати вміння працювати в парі, групі, з усіма в колективі;
  - загальнокультурної:* сприяти дотриманню норм мовленнєвої культури, правил поведінки на уроці.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Міжпредметні зв'язки: природознавство, образотворче мистецтво, українська мова.

Обладнання: портрет Олександра Копиленка; збірки його творів; малюнки, фотографії зимових краєвидів.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

Доброго ранку — сонце привітне!
Доброго ранку — небо блакитне!
Доброго ранку — в небі пташки!
Доброго ранку — зелені дубки!
Доброго ранку — люди привітні!
Я всім бажаю, щоб посмішки квітли!

2. Артикуляційні вправи

1) Вправа «Хто більше?» (читання частини вірша на одному диханні).

Кіт у дощ в город пустився,
Заросився, забруднився.
Ніг не встиг повитирати
І мерщій побіг до хати.

Василь Шевчук

2) Робота над скоромовкою.

Сорок сорок стрекоче
На осоках —
Сто сорок сороченьат
Стрекотатимуть скоро.

Варвара Гринько

3) Вправа «Упіймай на гачок».

— Упіймайте слово, що відрізняється від інших лише одним звуком, і плесніть у долоні.

В'ються — в'ються — в'ються — б'ються — в'ються.

Річка — річка — річка — річка — нічка.

Хмара — хмура — хмара — хмара.

Береза — береза — Тереза — береза — береза.

3. Перевірка домашнього завдання

1) Переказ оповідання Наталі Забіли «Древній Київ».

2) Заслуховування розповідей про сучасний Київ.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Етап дотекстової діяльності

1) Робота над загадкою. Актуалізація опорних фонових знань.

- Мухи білі прилітають,
На головоньки сідають,
Замітають всі доріжки
І дарують діткам сніжки.
Хто ж дарує жартома
Білі мухи? Це... (зима).

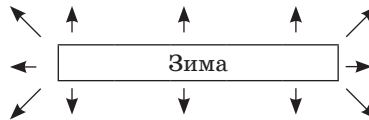
— Які слова допомогли відгадати правильно загадку?

— Про які білі мухи йдеться?

— Розгляньте зображення зимових краєвидів. Які ще ознаки зими на них можемо побачити?

— Як ви вважаєте, це тільки початок зими чи зима вже вступила у свої права? Обґрунтуйте свою думку.

2) Вправа «Асоціації». Складання «асоціативного куща».

— Які асоціації виникають у вас, коли чуєте слово *зима*?

3) Повідомлення теми та завдань уроку.

— Краса зимової природи завжди надихала митців, зокрема письменників. За допомогою художнього слова вони яскраво та точно передавали образи і зимового ранку, і засніженого лісу, і морозної ночі. Отже, вирушаймо у світ зимової краси і зимових див! Поведе нас сьогодні в цю казку відомий український письменник Олександр Копиленко, який дуже любив природу.

4) Інформація про Олександра Копиленка (для вчителя).

Про цю людину згадують, як про того, хто «все життя цікавився птахами, звірятками, розводив у себе на квартирі якісь рідкісні рослини, про які вмів розповідати дивовижні історії» (Максим Рильський), «Щонеділі Олександр Іванович прокидався вдосвіта, ішов на Поділ на пташиний базар. Він оглядав усіх дроздів, снігурів, синиць, потім купував собі одного чи пару, приносив додому і... випускав з балкона на волю» (Юрій Смолич). То хто ж він, Олександр Копиленко? Учитель за фахом, письменник за покликанням і великий природолюб.

Народився Олександр Іванович Копиленко на Полтавщині у родині залізничника. Підлітком йому довелося самому заробляти собі на хліб.

Людиною життєрадісної вдачі прийшов Копиленко у літературу в 1920-ті роки. Прийшов, щоб оспівати у своїх книгах тайну природи, яку він спостерігав та дуже любив.

Перша його книжка для юних читачів — «Сенчині пригоди» — вийшла друком 1928 року. Відтоді письменник до кінця своїх днів багато і натхненно писав для дітей, виявляючи у своїх творах неабиякий хист педагога.

У творах, присвячених дітям, Копиленко багато пише про природу, про тварин, і не тільки тому, що діти, як відомо, найбільше цікавляться життям тварин, а тому, що сам автор, люблячи до самозабуття тваринний світ, уважав, що таку любов потрібно прищепити кожній людині змалку: тільки та людина, яка знає і вміє любити тварину, може бути порядною, шляхетною, доброю та доброзичливою — так уважав Олександр Іванович.

2. Етап підготовки учнів до сприймання змісту тексту

Актуалізація життєвого досвіду та робота із заголовком оповідання (с. 77)

- Прочитайте назву твору. Про що, на вашу думку, може йтися у ньому?
- Як ви вважаєте, говоритимемо про початок зими, її середину чи кінець?

3. Етап первинного сприймання змісту тексту учнями

Комбіноване читання тексту:

- виразне читання I абзацу вчителем;
- самостійне читання II абзацу (*розділяючи слова*) учнями.

4. Етап перевірки первинного сприймання змісту твору

1) Перевірка емоційного сприймання змісту.

- Чи сподобалося вам оповідання? Чим саме?
- Чи справдилися ваші передбачення щодо того, яку частину зими описує автор?

2) Словникова робота.

а) Пояснення значення незрозумілих слів чи висловів.

Самостійне з'ясування тлумачення слів у підручнику (с. 77): *бронза, сизий*.

б) Читання слів «луною» за учнем, який гарно читає.

вбрання	воїн	віти
задзвенить	бурею	килимом
схилиться	гілля	могутній
затанцювало	сніжинка	прозорий

— Виберіть і прочитайте:

- з першого стовпчика — найдовше слово;
- з другого стовпчика — слово, у якому найменше звуків (*гілля* — 3 звуки);
- з третього стовпчика — слова з м'якими приголосними звуками.

Фізкультхвилинка

Звірі в лісі проживають

І роботу також мають.

Тож виходять на полянку

І зарядку роблять зранку.

Встали й ми побіля парт.

Встали всі: — Мерщій на старт!

Лапки вгору, лапки вниз,

Землі-матінці вклонись.

Сонцю руки простягни,

До проміння поверни.

А тепер прогнімо спину,

І замремо на хвилину.

Розігнулись, пострибали,

Потім трішки політали

І за парти посідали.

5. Етап поглибленого смислового й структурного аналізу тексту

1) Читання оповідання учнями «ланцюжком».

2) Поглиблене усвідомлення фактичної інформації.

а) Бесіда за змістом тексту з елементами вибіркового читання.

- Які дерева не скинули свого вбрання?
- Якого кольору вбрання у ялин і сосон? у дуба?
- Яке порівняння використав автор, описуючи дуб?
- Чому дуб нагадає воїна? Прочитайте рядки тексту, що це пояснюють.
- Як письменник називає опале листя, що вкрило землю? Чому, на вашу

думку?

- Яке порівняння вжив автор для описування першої сніжинки?
- На що схожі сніжинки, що вкрили землю? Чому, на вашу думку?
- Яку цікаву інформацію отримали з тексту про дуб?
- Про який зимовий місяць ідеться у тексті?

б) Вправа «Хто який?».

— Доберіть з тексту ознаки до слів.

Віти (які?)...

Ялинки і сосни (які?)...

Небо (яке?)...

Воїн (який?)...

Листя (яке?)...

Дуб (який?)...

Килим (який?)...

Метелик (який?)...

в) Робота в парах. Читання у спосіб «Вовк — заєць».

— Перечитайте текст. Розкажіть, як починається зима.

г) Виразне читання учнями оповідання.

6. Рефлексивний аналіз змісту прочитаного

Робота в групах. Складання сенкану до слова «зима»

Презентація роботи груп.

Можливі варіанти:

Зима.

Білосніжна, яскрава.

Прийшла, вкрила, зачарувала.

Захопила землю в сніговий полон.

Сніг.

Зима.

Білосніжна, холодна.

Радує, засипає, дарує.

Чарівна і найхолодніша пора року.

Мороз.

Зима

Холодна, сніжна.

Морозити, віяти, сніжити.

Цього разу зима холодна.

Пора року.

Зима.

Сніжна, холодна.

Прийшла, заворожила, вкрила.

Настала чудова морозна зима.

Пора року.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Етап рефлексивного аналізу змісту прочитаного

Вправа «Мікрофон»

- Яке оповідання сьогодні читали?
- Хто його автор?
- Що ви запам'ятали про Олександра Копиленка?
- Які ознаки зими описані в оповіданні?

2. Інструктаж з виконання домашнього завдання

Навчитися виразно читати оповідання (с. 77).

УРОК 51. ЗАСНІЖЕНО, ЗАНЕСЕНО ЗИМОЮ ВСЕ НАВКРУГ... ВАДИМ СКОМАРОВСЬКИЙ «КАЗКОВІ ШАТИ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** продовжити ознайомлення учнів з творами Вадима Скомаровського; ознайомити їх із віршем, у якому автор майстерно змальовує зиму; формувати уявлення про характерні ознаки зими; розкрити зміст поняття «порівняння»; навчати визначати його; удосконалювати навички правильного, свідомого, виразного читання віршованих творів; розвивати зв'язне мовлення школярів, образне мислення, творчу уяву, фантазію, вміння аналізувати прочитане; збагачувати лексичний запас учнів; виховувати любов до природи, бажання милуватися нею;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися:* формувати здатність сприймати мету, яку ставить учитель, відповідно до неї планувати і виконувати необхідні дії, контролювати й оцінювати свої результати;
  - комунікативної:* удосконалювати володіння позитивними навичками спілкування, вміння налагоджувати взаємодію під час роботи в парі, будуючи відповідним чином свої висловлювання;
  - інформаційної:* розвивати вміння здобувати з підручника необхідну інформацію;
  - соціальної:* удосконалювати вміння працювати в парі, з усіма в колективі;
  - загальнокультурної:* сприяти дотриманню норм мовленнєвої культури, правил поведінки на уроці.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Міжпредметні зв'язки: природознавство, образотворче мистецтво, українська мова.

Обладнання: портрет Вадима Скомаровського, збірки його творів, ілюстрації зимових пейзажів, відеосюжет «Краса зими» (<https://www.youtube.com/watch?v=tG32-usl6lQ>) або будь-який інший зимової тематики.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

Пролунав уже дзвінок,
Починається урок.
Все у нас уже на місці,
Залишилось тільки сісти!
Сядьте, дітки, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько.
Голову вище підніміть,
Плечі свої розведіть.
Всі на мене подивіться,
І приємно посміхніться!

2. Артикуляційні вправи

1) Вправа «Урок співів».

— Глибоко вдихніть носом повітря і на видиху проспівайте: АО, УИ, ИЕ, ЕАУ, УОА, ИЕО, АУИ.

2) Робота над скоромовкою.

Ми горобчиків попросим:
— Не летіть до діда в просо!
Вранці просо дід покосить,
Ляже просо у покоси.

Натовчем для вас пшона
Із просяного зерна.

3) Вправа «Читай, думай, доповнюй!».

На куці шипшини розквітли квіти.

З куща виглядав...

Біля куща...

За кущем...

Під кущем...

Над кущем...

3. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання оповідання О. Копиленка «Зима йде» (с. 77).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Етап дотекстової діяльності та підготовки учнів до сприймання змісту тексту

1) Актуалізація опорних фонових знань. Робота над загадкою.

- Чудо-сани прилетіли,
Скакуні в тих санях білі,
В санях тих сидить цариця
Білокоса, білолиця.
Рукавом махає,
Сріблом все вкриває. (Зима)

— А чи подобається вам зима? Чим саме?

— Казкова краса зими притягує, хвилює, бентежить нашу уяву. Інколи бракує слів, щоб висловити свої почуття. І тоді дехто бере фарби і створює чудові зимові пейзажі, дехто — сідає за музичний інструмент — і лине прекрасна мелодія, а дехто бере до рук фото- чи відеокамеру і вирушає в казкове царство зими, щоб потім показати його нам.

2) Створення емоційного фону. Перегляд відеосюжету «Краса зими».

— Чи сподобалося вам побачене?

— Які почуття вас охоплювали під час перегляду?

3) Повідомлення теми та завдань уроку.

— Зимова казка надихнула і Вадима Скомаровського на створення вірша «Казкові шати», у якому він майстерно змальовує зиму.

2. Етап підготовки учнів до сприймання змісту вірша «Казкові шати»

Робота з ілюстрацією (с. 78)

— Розгляньте малюнок на с. 78. Яка пора року зображена на ньому?

— Як ви вважаєте, це початок зими чи вона вже повністю вступила у свої права? Чому такої думки?

— Про що йтиметься у вірші, якщо художник створив до нього таку ілюстрацію?

3. Первинне сприймання змісту тексту учнями

Виразне читання вірша вчителем (с. 78).

4. Перевірка первинного сприймання змісту твору

1) Перевірка емоційного сприймання змісту.

— Чи справилися ваші передбачення щодо змісту вірша?

— Чи сподобався вам вірш? Що особливо сподобалося?

— Які картини уявляли, слухаючи вірш?

2) Словникова робота.

а) З'ясування значення слів. Складання речень.

Шати — багатий одяг, убрання.

Плетиво — що-небудь сплетене, переплетене; плетений мереживний виріб.

В сповитку — у пелюшках.

— Складіть свої речення зі словом *шати*.

б) Читання учнями слів «луною» за учнем, який гарно читає.

навкруги	плетиво
зразу	шипшина
відгадати	черешенька
запорошила	ялинки
сплять	сестрички
нашвидку	хустинки
запушила	в сповитку

— Що спільного між словами другого стовпчика?

— Знайдіть і прочитайте слова, що означають дію предмета.

— Знайдіть і прочитайте лагідні слова.

Фізкультхвилинка

У володарки Зими
Трішечки замерзли ми.
Грудень каже «Пострибай!»,
Січень просить «Присідай!».
Встали — сіли, встали — сіли.
Розіграли наше тіло.
Лютий місяць нагадав:
Час нам братися до справ.
Сіли, дітки, всі гарненько.
Спинки держимо рівненько.
Книги відкриваємо —
Знання здобуваємо.

5. Поглиблений смисловий і структурний аналіз тексту

1) *Робота в парах. Читання у спосіб «Обличчям до обличчя».*

2) *Поглиблене усвідомлення фактичної інформації.*

а) Бесіда за змістом вірша з елементами вибіркового читання.

— Про які казкові шати йдеться у вірші?

— Як казкові шати змінили ліс?

— Чому важко відгадати, де яке дерево?

— Назвіть дерева і кущі, згадані у вірші.

— Якими поет побачив ялинки? З ким їх порівнює? Прочитайте.

— Про які білі хустинки йдеться?

— Знайдіть і прочитайте порівняння, що ще використав поет. Як ви їх розумієте?

— Яка краса є у берізки? Доведіть словами вірша.

— Які рими використав автор? Прочитайте.

б) Вправа «Хто (що) що робить?».

— Утворіть відповідність за текстом вірша.

зима	сплять
ялинки	зіткала
віхола	запорошила, запушила, замела

в) Вправа «Хто (що) який?».

— Виберіть і прочитайте ознаки до поданих слів.

Шати... (казкові).
Плетиво... (сиве).
Віхола... (біла).
Пелюстки... (ніжні).
Листок... (зірваний).

г) Робота над порівняннями (с. 78).

— Для того щоб яскравіше змалювати предмет чи явище, передати своє ставлення до нього поети, письменники використовують художній засіб — порівняння. Цей засіб полягає у зіставленні одного предмета або явища з іншим, надзвичайно подібним до нього за якоюсь рисою (наприклад, *хитрий, як лис; солодкий, як мед*).

Придумайте свої порівняння до поданих виразів.

Дерева восени жовті, мов...

Листочок тремтить, неначе...

— У народній творчості дуже поширені порівняння. Прочитайте їх на с. 78. Подумайте, що вони означають, за якими ознаками порівнюють предмети.

д) Читання вірша у спосіб «Причеп».

3) **Виразне читання учнями вірша «Казкові шати» вголос.**

4) **Гра «Відшукай зимові слова».**

х	з	а	в	і	р	ю	х	а	і	м
о	с	н	і	г	у	р	у	ф	н	о
л	і	д	т	я	б	ю	г	д	і	р
о	с	т	е	з	и	м	а	ж	й	о
д	б	у	р	у	л	ь	к	и	є	з

(По вертикалі: *холод, вітер, хуга, іній, мороз;*
по горизонталі: *завірюха, сніг, лід, зима, бурульки*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Етап рефлексивного аналізу змісту прочитаного

Вправа «Мікрофон»

- Твори якого поета ми вивчаємо?
- Який вірш читали на уроці?
- Як ви вважаєте, чому вірш названо саме так?
- Якою ви побачили зиму сьогодні?

2. Інструктаж щодо виконання домашнього завдання

Навчитися виразно читати вірш Вадима Скомаровського «Казкові шати» (с. 78); за бажанням створити власну ілюстрацію до твору.

УРОК 52. ВЕСЕЛІ ВІРШІ ОКСАНИ СЕНАТОВИЧ. «ВЕСЕЛИЙ СНІГ», «ВЕСЕЛИЙ СМІХ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати в учнів уявлення про емоційний характер описаних у вірші картин (*веселий*); формувати вміння визначати настрій персонажів вірша за словами в тексті та малюнком; удосконалювати читацькі навички; навчати відчувати образність художнього слова; розвивати образну уяву, мислення, спостережливість, зв'язне мовлення школярів, збагачувати лексичний запас; викликати інтерес до читання літературних творів; виховувати любов до природи, до художнього слова;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися:** формувати здатність сприймати мету, яку ставить учитель, відповідно до неї планувати і виконувати необхідні дії, контролювати й оцінювати свої результати;
  - комунікативної:** удосконалювати володіння позитивними навичками спілкування, уміння налагоджувати взаємодію під час роботи в парі, будуючи відповідним чином свої висловлювання;
  - інформаційної:** розвивати вміння здобувати з тексту необхідну інформацію.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво, українська мова, природознавство.

Обладнання: портрет О. Сенатович; книжки поетеси; роздруковані аркуші з текстом вірша «Веселий сміх»; малюнки снігопаду, зайця; картки зі словами для вправи «Блискавка».

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

Дзень-дзелень, дзень-дзелень!
Починаймо новий день.
Сядьте рівно, посміхніться,
До сусіда поверніться.
Спинку гарно порівняйте
І урок розпочинайте.

2. Артикуляційні вправи

1) Звуконаслідувальна вправа «Хто як розмовляє».

— Доповніть кінцівки рядочків звуками, що видають зазначені тварини.

Гуси стали гелготати,
По-гусячому кричати... («Га-га-га!»).
Кошенята замурчали... («Мур-мур-мур!»).
Горобці зацвірінчали... («Цвінь-цвірін!»).
Коні заіржали... («І-го-го!»).
Жабенята квакали... («Ква-ква-ква!»).
Каченята крякали... («Кря-кря-кря!»).
Солов'ї висвистували... («Ф'ю-ф'ю-ф'ю!»).

2) Вправа «Добери риму» (робота над чистомовкою).

Ма-ма-ма, ма-ма-ма —
А надворі вже... (*зима*).
Іг-іг-іг, іг-іг-іг —
Скрізь летить пухнастий... (*сніг*).

Ні-ні-ні, ні-ні-ні —
Візерунки на... (вікні).
Оз-оз-оз, оз-оз-оз —
Тріщить лютий... (мороз).
На-на-на, на-на-на —
Стоїть ялинка... (запашна, чарівна).

3) Вправа «Навпаки».

— Доберіть слова, протилежні за значенням до поданих.

Тонкий —
Низький —
Гострий —
Здоровий —
Чистий —
Перемога —
Гучний —

3. Перевірка домашнього завдання

1) Виставка створених до вірша ілюстрацій.

2) Конкурс на краще виразне читання вірша Вадима Скомаровського «Казкові шати».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Етап дотекстової діяльності та підготовки учнів до сприймання змісту тексту

1) Робота над загадкою. Актуалізація опорних фонових знань.

— На попередніх уроках ми говорили про зиму. А про яке зимове явище йдеться у загадці?

- Біле, як сорочка,
Пухнасте, як квочка.
Крил немає,
А гарно літає.
Що це за птиця,
Що сонця боїться? (Сніг)

— Що вам відомо про це природне явище?

2) Повідомлення теми та завдань уроку.

— Українська поетеса Оксана Сенатович має свій погляд на сніг. Який? Ми дізнаємося, прочитавши її вірш. На уроці також ознайомимося ще з одним твором цієї поетеси.

3) Слово вчителя про поетесу.

— Народилася Оксана Сенатович 2 січня 1941 року в м. Бережани Тернопільської області, у сім'ї вчителів. Після закінчення школи навчалась у Львівському політехнічному інституті. Навчаючись, поетеса дебютувала добіркою віршів у збірнику «Яблуневий цвіт» (1961).

Працювала інженером на заводі, в науково-дослідному інституті легкої промисловості, але справжнє своє покликання знайшла на літературній ниві. І найяскравіше талант письменниці розвинувся у поезії для дітей.

За свій літературний доробок для дітей поетеса стала першим лауреатом премії імені Олени Пчілки (1992).

Померла 31 березня 1997 року у Львові, похована на Личаківському цвинтарі.

4) Вправа «Передбачення». Робота із заголовком та ілюстрацією (с. 79).

— Прочитайте назву вірша, що ми будемо читати. Чому сніг може бути веселим?

— Розгляньте малюнок до твору. Хто на ньому зображений?

— Який настрій у дітей, сніговика? З чого це видно?

2. Етап первинного сприймання змісту тексту учнями

Виразне читання вчителем вірша Оксани Сенатович «Веселий сніг».

3. Етап перевірки первинного сприймання змісту твору

1) Перевірка емоційного сприймання змісту.

— Який настрій викликав у вас вірш? Чому?

— Чи справдилися ваші передбачення?

— Що здивувало вас у вірші? вразило? що сподобалося?

2) Словникова робота.

а) Тлумачення слів.

— Чи трапилося щось незрозуміле?

Вереди — вередлива людина; той, хто вередує.

Вередувати — виявляти незадоволення, мати капризи.

б) Читання слів у спосіб «Блискавка».

Сніг, сміх, ніс, сліз, сніжки, усмішки, комір, роззяві, тихцем, веселі, сумні, дорослі, малі.

— Які слова запам'ятали?

4. Етап поглибленого смислового й структурного аналізу тексту

1) Вправа «Рибка» (мовчазне читання вірша учнями).

— Читаючи вірш, зверніть увагу на те, як сприймали витівки снігу дорослі й діти.

2) Аналіз вірша з елементами вибіркового читання.

— Для кого падав сніг? Доведіть словами вірша.

— Як веселився сніг? Кому він сідав на носа? Чому саме туди?

— Що означає вислів *гордо носа нести*? (*Задерти голову, не дивитися під ноги.*)

— Кому сніг залетів до рота? Чому саме йому?

— Що зробив сніг з вередою? Як уважаєте, чому?

— Кому сів сніг на усмішки? Чому?

— З ким сміявся сніг? Прочитайте.

— Чому перехожі сприймали сніг по-різному?

— Прочитайте слова, у яких передано радість, захоплення зимою.

— Чому сніг названо *веселим*?

3) Вибіркове читання.

— Знайдіть і прочитайте слова, що звучать однаково, а означають різне.

— Знайдіть і прочитайте рими, що використала поетеса.

4) Робота за малюнком до вірша.

— Якими рядками вірша можна підписати малюнок?

5) Робота в парах. Читання у спосіб «Обличчям до обличчя»: підготовка до виразного читання.

— Прочитайте вірш, змінюючи інтонацію кожної строфи. Подумайте і обговоріть із партнером, яка інтонація має бути в кожній строфі. Від чого це залежить?

6) Виразне читання вірша «Веселий сніг» учнями.

Фізкультхвилинка

Я малюю зайчика для вас — раз!
Це у нього, бачте, голова — два!
Це у нього вуха довгі — три!
Це у нього куций хвіст — чотири!
Це очиці весело блищать — п'ять!
Ротик, зубки, хай він моркву їсть — шість!
Шубка тепла, хутряна на нім — сім!
Ніжки довгі, щоб гасав він лісом — вісім!
Ще навколо посаджу дерева — дев'ять!
І хай сонце сяє угорі — десять!

5. Етап дотекстової діяльності та підготовки учнів до сприймання змісту тексту

1) Робота над загадкою.

— Відгадайте загадку — і дізнаєтеся, хто буде героєм наступного твору Оксани Сенатович.

- Я — страшений боягуз,
Всіх на світі я боюсь.
В полі, лісі навкруги
Скрізь у мене вороги.
Часом лізу я у шкоду,
Їм капусту на городах,
Моркву, ріпу, буряки.
Відгадайте — хто такий? (Заєць)

2) Вправа «Грунування».

6. Етап первинного сприймання змісту тексту учнями

Виразне читання вчителем вірша Оксани Сенатович «Веселий сміх».

7. Етап перевірки первинного сприймання змісту твору

1) Перевірка емоційного сприймання змісту.

- Що здивувало вас у вірші? Що вразило? Що сподобалося?
- Який настрій викликав у вас вірш? Чому?

2) Словникова робота.

а) Тлумачення слів.

— Чи було щось незрозумілим?

Простувати — йти прямо, навпростець.

Ломака — велика палиця, дрючок.

Драла — швидко тікати куди-небудь.

б) Читання слів «луною» за учнем, який гарно читає.

писну	трісь
сміється	неможливо
слухайте	просто
простував	насправді
драла	навздогін

- Виберіть і прочитайте слова, що означають дію предмета.
- Знайдіть слово, схоже на тріск сухої гілки.

8. Етап поглибленого смислового й структурного аналізу тексту

1) Вправа «Дощик».

Діти читають хором:

- «накрапає дощ» (*тихо*);
- «дощ пускається сильніше» (*голосніше*);
- «злива» (*голосно*);
- «дощ слабшає» (*тихіше*);
- «дощ припинився» (*читання припиняється*).

2) Аналіз вірша з елементами вибіркового читання.

- Чому так сміявся зайчик?
- За допомогою яких слів авторка відтворила сміх, тріск сухої гілки?
- Пригадайте, як називається такий прийом, що допомагає почути звуки природи.

- Чи насправді зайчикові було весело під час зустрічі з мисливцем?
- Прочитайте виділені вислови. Який стан зайчика вони відображають?
- Що насправді у вірші викликає сміх?

3) Робота в парах. Читання у спосіб «Вовк та Заєць».

4) Вибіркове читання.

- Виберіть і прочитайте питальне речення. Кому воно належить?
- Виберіть і прочитайте речення зі знаком оклику.
- Виберіть і прочитайте речення з двокрапкою.
- Виберіть і прочитайте речення, що складається з двох слів.

5) Робота в групах. Літературний турнір.

Група придумує запитання за змістом вірша і ставить його іншій групі, яку сама обирає. Якщо ця група правильно відповідає на запитання, уже вона придумує запитання іншій групі. Якщо відповідь була неправильною, перша група ставить його для будь-якої іншої групи.

6) Виразне читання вірша учнями.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Етап рефлексивного аналізу змісту прочитаного

Інтерактивний прийом «Незакінчене речення»

- На уроці ми ознайомилися з віршами...
- Їх написала...
- За настроєм ці вірші...

2. Інструктаж щодо виконання домашнього завдання

Навчитися виразно читати вірші на с. 79 підручника та роздруківці.